

دوراهی ترمیم

بررسی پیشنهاد تغییر در کابینه و آینده‌ای که دولت در پیش دارد

مطرح بود. اگرچه استیضاح در بینابین بحرانی که در پی انفجار بندر رخ داد مطرح شد، اما دلایل استیضاح یک کلی گویی بود که حال و روز بسیاری از بخش‌های کشور ما است؛ از جمله روزمرگی و وضعیت بفرنج در حوزه حمل و نقل، قانون شکنی‌های مکرر، عدم تسلط فنی و ناآگاهی از وقایع مهم وزارتخانه، سردرگمی و بی‌برنامگی مفرط در عزل و نصب‌های مکرر، عدم انجام تکالیف قانونی متناسب با قانون جوانی جمعیت. نمایندگان مجلس تنها در یک بند «انفعال و اهمال در سازمان بنادر» را مطرح کردند و اشارات دست‌وپاشکسته و هیجانی برای طرح یک استیضاح، بدون طرح سوال از وزیر و وزارتخانه برای بسیاری از سیاست‌پن‌ها در یک‌دین تبدیل کرد که این اقدام بیشتر جنبه سیاسی دارد تا فنی. از نگاه برخی شرایطی که پزشک‌های با شعار وفاق ملی در چپش کابینه خود ایجاد کرد، دلیل و ابزار مناسبی برای عده‌ای که نتوانستند سهمی در کابینه وی داشته باشند و یا به منافع خود برسند ایجاد کرد و حالا و با بروز هر بحرانی، زمان تسویه حساب است. با وجود این فشارهای سیاسی این روزها این گمانه مطرح است که شاید بهتر باشد دولت خود به فکر ترمیم و یا اصلاح ساختارهای فکری و اجرایی وزارتخانه‌هایش بیفتد تا در باتلاقی فشار سیاسی نمایندگان گیر نکند.

❖ جریان‌های سیاسی چه می‌گویند؟

نظرات جریان‌های سیاسی در مورد ترمیم کابینه متفاوت است. در حالی که اصولگرایان تندرو که متأسفانه نمایندگان بسیاری در مجلس دارند در تکاپوی کلید زدن استعفاهای گوناگون هستند، اصولگرایان معتدل و سنتی در برابر آن نظر مشخصی نداشته‌اند. اصولگرایان سنتی که احتمالاً چه در صورت ثبات و چه تغییر، آسیب کمتری خواهند دید، تصمیم گرفته‌اند کمتر خود را درگیر این مسئله کنند. البته که معمولاً آنها تحت عنوان وفاق با وجود اینکه دولت استفاده بسیاری از نیروهای این جریان کرده است؛ اما همچنان خواهان حضور پررنگ‌تر هستند؛ در برابر اما در میان اصولگرایان تندرو از جمله پایداری‌ها، اعضای حزب مؤتلفه و شریان پروژه فشار حداکثری از سوی مجلس در دستور کار است. در برابر در جبهه اصلاح‌طلبان با توجه به اینکه آنها در برخی بخش‌های کلیدی به این نتیجه‌رسیده‌اند که گزینه‌های تعیین‌شده همسوا اهداف مطرح‌شده از سوی مسعود پزشکیان رئیس‌جمهور وقت نیست و آنها احتمالاً در آینده بر تحقق وعده‌های دولت خدشه مضاعف وارد می‌کنند، با دو رویکرد متفاوت به این موضوع ورود پیدا کردند؛ برای نمونه اعضای تشکل‌هایی مانند «اعتماد ملی» خواهان ترمیم کابینه هستند، حال آنکه برخی دیگر از احزاب اصلاح‌طلب ترمیم را با توجه به فشار مجلس و میزان دخالت‌های آنها به صلاح دولت نمی‌دانند. در این بین برخی چهره‌های سیاسی، چه اصولگرای میانه‌رو و چه اصلاح‌طلب میانه‌رو هم هستند که همسوا با معتقدان به ترمیم دولت از سوی رئیس دولت به اظهار نظر در این زمینه پرداخته‌اند؛ محمدجواد آذری جهرمی، وزیر ارتباطات دولت دوازدهم در روزهای گذشته در کانال تلگرامی خود پیشنهاد خودت‌رمیمی کابینه را از سوی پزشکیان مطرح کرد. به اعتقاد او «حالا که رئیس‌جمهور با گذشته هفت ماه از معادلات سیاسی آگاه شده است و در شرایطی که مجلس می‌خواهد با استیضاح وزرای خود را ناجی و قهرمان مردم جا بزند، پزشک‌های باید رودرپایستی را کنار بگذارد و خود برای اصلاح و ترمیم کابینه پیش قدم شود»، مهدی

با این مایه اقتصادی بودند؛ در دولت مرحوم رئیسی ۴ وزیر استعفا داده (حجت‌الله عبدالملکی وزیر تعاون (سال ۱۴۰۱)، رستم قاسمی وزیر راه (سال ۱۴۰۱) یوسف نوری، وزیر آموزش و پرورش (سال ۱۴۰۲) و حمید سجادی، وزیر ورزش (سال ۱۴۰۲))، یک وزیر (ساداتی‌نژاد، وزیر کشاورزی (سال ۱۴۰۲)) و یک معاون با تصمیم رئیس‌جمهور برکنار شده و پنج وزیر نیز از مجلس کارت‌زرد دریافت کردند. در آن زمان سخنگوی دولت سیزدهم گفته بود برای حراست از منافع ملی، ارزیابی مستمر مدیران انجام می‌شود و به منظور استفاده بهتر از ظرفیت مدیران، تحولات و جای‌جایی‌های مدیریتی در دستور کار دولت قرار می‌گیرد. در آن زمان نمایندگان مجلس در صورت نارضایتی از عملکرد وزرا، از آنها در مجلس دعوت به عمل آورده و با طرح سوال ابتدا به دنبال پاسخ بودند. در دولت روحانی نیز روال بر همین بوده است؛ در سال پایانی دوره نخست ریاست‌جمهوری حسن روحانی، در حالی که نمایندگان مجلس در تذکر استیضاح وزیر آموزش و پرورش بودند، سه وزیر وی یعنی وزرای آموزش و پرورش (علی اصغر فانی)، وزیر فرهنگ و ارشاد (علی جنتی) و وزیر ورزش و جوانان (محمود گودرزی) استعفا دادند. این استعفا در راستای ترمیم کابینه اعلام شد.

در دور ریاست‌جمهوری نیز در جایی که نمایندگان از عملکرد روحانی ناراضی بودند و ۱۸۷ نماینده نامه‌ای به وی نوشتند و خواهان ترمیم کابینه به‌ویژه در تیم اقتصادی شدند، یکبار دیگر این فرایند را بر پیش گرفت. روحانی در دولت دوم خود با استعفای پنج وزیر در سال‌های ۹۷ و ۹۸ موافقت کرد؛ عباس آخوندی وزیر راه و شهرسازی، محمد شریعتمداری وزیر صمت و حسن قاضی‌زاده‌هاشمی وزیر بهداشت در سال ۹۷ و محمد بطحایی وزیر آموزش و پرورش و محمود جتیی وزیر کشاورزی در سال ۹۸ استعفا دادند.

❖ استیضاح وزرا؛ سیاسی یا فنی؟

حال و در دولت چهاردهم، مسعود پزشکیان در شرایطی پشت سکوی سبزی‌رنگ مجلس برای دفاع از وزرای خود قرار می‌گیرد که از عمر کابینه‌وی تنها هفت ماه می‌گذرد. استیضاح وزیر اقتصاد تنها به فاصله سه ماه از آغاز به کارش انجام شد و حالا وزیر راه و شهرسازی در معرض آن قرار دارد. استیضاح وزیر راه و شهرسازی بلافاصله بعد از حادثه انفجار بندر شهید رجایی کلید خورد؛ البته که گمانه‌زنی درباره استیضاح فرزانه صادق پیش از آن و همزمان با استیضاح وزیر اقتصاد

منصوره محمدی

خبرنگار گروه سیاست

اصرار به تغییر کابینه دولت چهاردهم در شرایطی مطرح است که هنوز حتی یک سال از عمر دولت نگذشته و این سوال عموم مردم، کارشناسان و فعالان سیاسی است که آیا دولت چهاردهم توانسته است به یک نظم سیاسی برسد و بر ساختار اجرایی خود حاکم شود یا خیر؟ جدای از تسویه حساب‌های سیاسی که این روزها در مورد استیضاح وزاری دولت به میان آمده است، موفقیت دولت در اجرایی و یا عدم اجرایی شدن ترمیم کابینه در مسیر تحقق وعده‌های انتخاباتی‌اش تا چه اندازه ممکن است؟ با توجه به آنکه ترمیم کابینه رویه‌ای ثابت در بین رؤسای دولت چه در تاریخ ایران و چه در سایر کشورها بوده، اما مرزهای لزوم این تغییرات مشخص نیست که آیا ترمیم کابینه باید به رویه‌ای عادی در دولت‌ها تبدیل شود و یا سران دولت با احتیاط بیشتری نسبت به این موضوع حرکت کنند. تاکنون آماری در مورد هزینه‌هایی که در پی سرکار آمدن یک وزیر و یا مدیر جدید بر یک مجموعه تحمیل می‌کند و آماری از هزینه‌هایی که خروج یک مدیر و یا یک وزیر بر مجموعه تحمیل می‌کند ارائه نشده است اما آنچه مسلم است دست زدن به تغییرات مدیریتی و ترمیم کابینه نباید تنها به دلیل فشار سیاسی گروه‌های خاص اجرا شود. کلید خوردن استیضاح وزیر راه و شهرسازی در هفته گذشته، آن هم کمتر از دو ماه پس از استیضاح عبدالناصر همتی، وزیر اقتصاد و انتقاد از برخی انتصابات در دولت چهاردهم طی همین چند ماه اول شروع به کار آن، موضوع ترمیم کابینه را به میان آورده است.

❖ ترمیم دولت‌ها به قدمت تاریخ

ترمیم کابینه در دولت‌های ایران سابقه‌ای تاریخی دارد؛ نمونه‌اش هم ۵۱ سال پیش و در هفته دوم اردیبهشت‌ماه بود که هویدا البته بعد از ۱۰ سال تصمیم گرفت با هدف جوان‌گرایی کابینه خود را ترمیم کند؛ او ۱۳ وزیر را جایه‌جا کرد، هشت نفر را از کابینه‌اش خارج کرده و چهره جدید به کابینه اضافه کرد. این اتفاق در دولت‌های پس از انقلاب نیز به دلیل مواجهه شدن با مشکلات و بحران‌های متعدد به‌ویژه در امر اقتصادی انجام شد؛ و تقریباً در تمامی دولت‌ها این موضوع تکرار شد. به صورت موردی، تنها دو دولت اخیر آیین بسیاری از تغییرات

تضعیف دین و سهم بیشتر از قدرت

سیداحمد علم‌الهدی، نماینده خراسان رضوی در مجلس خبرگان رهبری در سومین اجلاس‌یه رسمی مجلس خبرگان رهبری با بیان اینکه «طراحی توطئه‌های خارجی تنها با همراهی عوامل داخلی قابل اجرا است» گفت: «مسئله دین‌گرایی در جامعه ما و سراسر جهان علیرغم ظهور اباحی‌گری‌ها، رو به گسترش است. در ماه مبارک امسال به لحاظ گسترش محافل قرآنی شاهد مضانی بودیم که در کشور ما کم‌نظیر بود. دین‌گرایی بر خلاف خواسته دشمن رو به افزایش و توسعه است، اما آنچه مهم است حضور جریان‌های سیاسی است که در محاسبات‌شان، با تضعیف دین و ولایت، سهم بیشتری از قدرت برای خود می‌بینند.» وی در ادامه افزود: «این جریان‌ها به عنوان عوامل ناشناخته و غیرمستقیم استکبار، سعی در جمع کردن این سفره دین‌گرایی و ولایت‌پذیری مردم دارند و شواهد آن را در نظریات و مطالبی که گاهی اظهار می‌کنند می‌توان ملاحظه نمود.»

هیچ واهمه‌ای از دشمنان نداریم

محمدجعفر اسدی، معاون قرارگاه خاتم‌الانبیا در گفت‌وگو با دفاع پرس با اشاره به تهدیدات دشمن از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی علیه کشورمان گفت: «گوش ما ۴۵ سال است که تهدیدات لفظی دشمنان را بارها شنیده است و دشمنان بدانند تا زمانی که سایه ولایت فقیه بر سر جمهوری اسلامی ایران است، هیچ ترس و واهمه‌ای از دشمنان نداریم و مشکلی ایران عزیز را تهدید نمی‌کند.» وی در ادامه افزود: «دشمنانی که در اوایل پیروزی انقلاب اسلامی تهدید می‌کردند که شما شش ماهگی انقلاب را نخواهید دید با چشم خود مقاومت و ایثار هشت سال دفاع مقدس را دیدند و به همین خاطر است که جرأت دست‌درازی به ایران را ندارند.»

توافق نزدیک است

احمدبخش‌اش اردستانی، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس در گفت‌وگو با ایلنا، درباره آینده مذاکرات ایران و آمریکا گفت: «روی هم رفته، توافق نزدیک است و انجام می‌گیرد. بر مبنای شواهدی که وجود دارد و متغیرهایی که در دستم هست، احساسم این است که این توافق به نتیجه می‌رسد. حالا درست است که عده‌ای در داخل مقامات آمریکا مخالفت می‌کنند و تدریجاً هم هستند و بر تصمیمات آقای ترامپ تأثیر می‌گذارد اما در ایران یک اراده‌ای وجود دارد که مذاکره انجام بگیرد.» وی در ادامه افزود: «آقای ترامپ در جنگ تعرفه‌ها ناکام شد، در جنگ اوکراین و روسیه ناموفق بود، در ماجرای دیوار مکزیک ناموفق بود و در تایوان و چین هم خیلی موفقیت نداشت. برای اینکه گزاشی به افکار عمومی آمریکا بدهد می‌خواهد و علاقه دارد در قضیه ایران موفق شود؛ چون یک بار آمریکایی‌ها موفقیت در برجام را به دست آورده‌اند ولی چون نتوانستند در بازار ایران بیایند، از برجام بیرون رفتند. کشورهای منطقه در دوره‌ای که برجام منعقد می‌شد مخالف آن بودند... اما امروز مشاهده می‌کنیم وزیر دفاع عربستان می‌آید با مقام معظم رهبری صحبت و حمایت خودشان را اعلام می‌کند. این یعنی کشورهای منطقه هم همه موافق توافق هستند.»

عکس: President

نگاه اصلاح طلب

دارد. از طرفی به جامعه و وعده‌هایی که در کارزارهای انتخاباتی داده است باید متعهد باشد و آنها را عملیاتی کند و از سوی دیگر با ورود به عرصه اجرایی با موانع بسیاری از سوی مخالفان اقلیت اما قدرتمندی روبه‌رو است که حتی در خود دولت موقعیت‌های تعیین‌کننده‌ای دارند.

دهه‌هاست که این کشور بر پیش‌برد اهداف خود با این اقلیت قدرتمند به عنوان یک مانع جدی مواجه است و هر دولت و منتخبی که متعلق به اکثریت جامعه باشد و بخواهد اهداف آنها را دنبال کند با این مانع مواجه است. متأسفانه این مسئله یک گرفتاری چنددهه‌ای است که گریبان کشور را گرفته است و هنوز نتوانسته‌ایم راه حلی برای آن پیدا کنیم. ما نیازمند یک توافق، تفاهم و با افزایش قدرت در جامعه هستیم؛ به گونه‌ای که مخالفان افراطی و رادیکال نتوانند مانعی بر خواسته‌ها و مطالبات ملت ایجاد کنند. اگر در معرض این پرسش قرار گیریم که امروز بزرگترین مشکل کشور چیست خواهیم گفت که بزرگترین مشکل همین جریان اقلیتی هستند که قائل به دولت - ملت و یک دولت واحد ملی و کارآمد که باید در خدمت اهداف اکثریت جامعه باشد نیستند. اینها با مفهوم ملت هم به لحاظ مبنایی مسئله دارند و متأسفانه هر اصلاحی باید از مسیر تأیید آنها رد

ترمیم کابینه با وجود رادیکال‌ها به صلاح نیست

داد اما این روزها مخالفت با کابینه پزشک‌های گسترده‌تر شده است. از همین روی شاید ترمیمی که مدنظر حامیان اجتماعی و سیاسی دولت است با آنچه که در صورت ورود به بحث ترمیم کابینه رئیس‌جمهور در عمل با آن مواجه خواهند شد بسیار متفاوت خواهد بود و احتمالاً ترمیم کابینه منجر به بهبود نخواهد شد. برای مثال، به استیضاح وزیر اقتصاد و کنار گذاشته شدن آقای همتی توسط مجلس نگاه کنید. بیش از دو ماه از آن می‌گذرد اما دولت تاکنون نتوانسته فرد مناسبی را برای این سمت معرفی کند. از یک سو نیز این نگرانی وجود دارد که فردی که مورد پذیرش رئیس‌جمهور است نتواند رای مثبت نمایندگان مجلس را به دست بیاورد. در این شرایط و با توجه به بحران‌های اقتصادی که با آن مواجه هستیم، دولت در حال حرکت روی لبه تیغ است و کار بسیار سختی در پیش

حسین نورانی‌نژاد

قائم‌مقام دبیرکل حزب اتحاد ملت

به نظر می‌رسد که دولت در برخی از حوزه‌ها و زمینه‌های اجرایی برای اینکه بهتر بتواند به وعده‌های خود عمل کند، نیازمند ترمیم است. اما در حال حاضر ترکیب مجلس فعلی از جریان‌های اصولگرا است و ترمیم کابینه نیازمند اخذ تأیید آنها است. از طرف دیگر، رویکرد مجلس نسبت به روزهای اولیه تشکیل دولت تندتر شده و در حالی که آن زمان به تمام‌وزری پیشنهادی آقای پزشکیان رای مثبت